

пожвавлюються. Трудова міграція українців у Німеччину скорочується. Цей процес супроводжується посиленням інтелектуального складника в освітній структурі українських мігрантів. Це результат новітньої імміграційної політики Німеччини та поглиблення кризових процесів в Україні.

Список використаної літератури

1. Міграція в Україні: факти і цифри : статист. зб. – К. : Міжнародна організація з міграції (МОМ), представництво в Україні, 2011.
2. Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України. Міграційні процеси в умовах поліетнічного середовища регіону : зб. наук. пр. / відп. ред. Є. І. Бойко ; НАН України. Ін-т регіон. дослідж. – Львів : Ін-т регіон. дослідж. НАНУ, 2009. – Вип. 6. (80).
3. Хільчевська І. Г. Суспільно-географічні аспекти зовнішніх зв'язків України та Німеччини : автореф. дис. ... канд. геогр. наук / Ірина Геннадіївна Хільчевська ; КНУ ім. Т. Шевченка. – К., 2002. – 23 с.
4. Дзеркало тижня [Електронний ресурс]. – Режим доступу : news.dt.ua.
5. Українське слово [Електронний ресурс]. – Режим доступу : ukrslowo.org.ua.
6. Statistisches Bundesamt [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.destatis.de.

Адреса для листування:

79000 м. Львів, вул. П. Дорошенка, 41,
географічний факультет ЛНУ ім. І. Франка,
кафедра економічної і соціальної географії.

Статтю подано до редколегії
01.08.2012 р.

УДК 911.3:65.012.32:504.005

К. П. Наконечний – кандидат географічних наук,
доцент кафедри економічної географії
та екологічного менеджменту Чернівецького
національного університету
імені Юрія Федьковича

Перспективи та особливості впровадження системи екологічного менеджменту в житлово-будівельних підприємствах м. Чернівці

*Роботу виконано на кафедрі економічної
географії та екологічного менеджменту
ЧНУ ім. Ю. Федьковича*

Менеджмент житлово-будівельних підприємств у своїх цільових та організаційних параметрах було спрямовано на постійний розвиток та вдосконалення виробництва, не враховуючи можливі екологічні наслідки. Із впровадженням системи екологічного менеджменту виробництво розглядається як практична основа створення екологічно безпечного, чистого продукту. Саме з екологічним менеджментом пов'язані активізація та об'єднання існуючих можливостей виробничих систем і засобів для практичного рішення пріоритетних еколого-економічних проблем. Екологізація будівельної індустрії змушує впроваджувати нові стандарти у житлово-будівельних підприємствах. У статті обґрунтовано необхідність, перспективи та результати впровадження системи екологічного менеджменту у ВАТ «Чернівецький домобудівельний комбінат».

Ключові слова: підприємство, менеджмент, система, будівництво, екологічна політика, вплив на довкілля.

Наконечный К. П. Перспективы та особенности внедрения системы экологического менеджмента в строительско-жилищных предприятиях г. Черновцы. Менеджмент строительско-жилищных компаний направлен на постоянное развитие и улучшение, не принимая во внимание возможные экологические последствия. С введением системы экологического менеджмента производство рассматривается в качестве практической основы для создания экологически безопасного, чистого продукта. С управлением окружающей средой, относящиеся к активизации и консолидации существующих возможностей производственных систем и инструментов для практического решения приоритетных экологических и экономических проблем. Экологизация строительной индустрии требует внедрение новых стандартов в строительско-жилищных

предприятиях. В статті обосновано необхідність, перспективи і результати впровадження системи екологічного менеджменту в ОАО «Черновицкий домостроительный комбинат».

Ключевые слова: предприятие, менеджмент, система, строительство, экологическая политика, воздействие на окружающую среду.

Nakonechny K. P. Perspectives and Peculiarities of Application of the System of Ecological Management in Housing Enterprises of Chernivtsi City. Management of housing enterprises in its target and organizational parameters was directed to a constant development and improvement of manufacturing. Possible ecological consequences were not taken into consideration. Application of the system of ecological management production is being rendered as a practical basis of creating an ecologically safe and clean product. Ecological management is an indispensable part of activation and joining of existent possibilities of production systems and means to practically provide a solution to priority ecological-economical issues. Ecology enforcement of construction industry leads to new standards introductions in building-society enterprises. The article provides essential statements for the necessity, perspectives, and results of deployment of the system of ecological management in an Open-Joint-Stock Company «Chernivtsi House-building Enterprise».

Key words: enterprise, management, system, construction, ecological policy, environmental influence.

Постановка наукової проблеми та її значення. На відміну від розвинених країн світу, Україна поки що залишається державою, де зберігаються екстенсивні методи розвитку економіки, що неминує веде до нераціонального природокористування. Пошук шляхів реформування економіки України має бути невіддільним від механізму реалізації системи екологічного менеджменту [1].

Система екологічного менеджменту житлово-будівельного підприємства розглядається як практична основа створення екологічно безпечного чистого виробництва. Саме з екологічним менеджментом пов'язані активізація та об'єднання існуючих можливостей виробничих систем і засобів для практичного рішення пріоритетних екологічних проблем [4].

Базою для побудови системи управління навколишнім середовищем у житлово-будівельних організаціях є усвідомлення того факту, що своєю діяльністю вони впливають на навколишнє середовище через такі фактори [2]:

- використання природних ресурсів в процесі будівництва;
- забруднення шкідливими та небезпечними речовинами навколишнього середовища;
- утворення та розміщення відходів підприємства.

Для м. Чернівці характерною ситуацією є дефіцит житла, при цьому густота забудови є однією із найвищих в Україні. Нові житлові масиви формуються в межах міста і тому потрібно максимально раціонально проектувати роботи із будівництва. Відповідно аналіз упровадження системи екологічного менеджменту, результати діяльності житлово-будівельних підприємств та подальші перспективи розвитку є актуальною **темою** наукових досліджень.

Аналіз останніх досліджень із цієї проблеми. Вирішенню проблем удосконалення еколого-економічного управління діяльності підприємств присвячені роботи таких учених, як В. Андреев, О. Балацький, Т. Галушкіна [1], Л. Мельник [5], О. Савченко, А. Садеков, В. Шевчук [4] та ін. Велике значення для сучасного рівня розвитку екологічно сталого підприємництва відіграли також роботи таких зарубіжних авторів, як К. Гофман, Д. Оттман, В. Хопфенбек, С. Шмидхейн та ін. Більшість наукових напрацювань стосується підприємств металургії, машинобудування та енергетики [2; 5]. Аналіз упровадження системи екологічного менеджменту в житлово-будівельних підприємствах м. Чернівці проводиться вперше.

Мета і завдання дослідження. Основна мета дослідження – обґрунтування теоретичної і практичної необхідності впровадження екологічного менеджменту в житлово-будівельних підприємствах міста Чернівці. Основні завдання наукової розвідки – аналіз еколого-господарської діяльності підприємств та оцінка впливу на навколишнє середовище проектного будівництва сучасного житлового комплексу в Чернівцях.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Якщо розглядати модель системи екологічного менеджменту (СЕМ), то можна твердо стверджувати, що вона побудована на процесному підході, що визначає її результативність та ефективність. Найбільш значна складова економічної ефективності природоохоронної діяльності, яка посилюється із запровадженням системи екоменеджменту, пов'язана з використанням підходу запобігання забрудненню. Сутність його у тому, щоб зменшити негативний вплив діяльності на навколишнє середовище через вплив на процеси, які його визвали – першопричину дії [3].

Система управління навколишнім середовищем повинна бути невід'ємною частиною системи загального управління в межах діяльності житлово-будівельного підприємства. Розроблення та впровадження системи є безперервним та інтерактивним процесом. Політика підприємства у сфері управління навколишнім середовищем полягає в збереженні й поліпшенні якості навколишнього середовища та охорони здоров'я людини.

Політика, цілі та завдання підприємства ґрунтуються на знанні екологічних аспектів та впливів на навколишнє середовище, пов'язаних з його діяльністю. Це створює умови для надання гарантії того, що значні впливи на навколишнє середовище, пов'язані з цими аспектами, враховуються під час установаження, екологічних цілей.

Політика житлово-будівельного підприємства у сфері управління навколишнім середовищем полягає в тому, що:

– забезпечується відповідність діяльності та продукції як її результатів національним і міжнародним вимогам;

– постійно упорядковуються й послідовно вирішуються екологічні проблеми через розподіл ресурсів, визначення обов'язків і регулярне оцінювання технічних правил, методик та процесів;

– зусилля спрямовуються, насамперед, на здійснення запобіжних заходів, а не на коригувальні дії.

Система управління навколишнім середовищем дає змогу підприємству упорядковано й послідовно вирішувати екологічні проблеми шляхом розподілу ресурсів, визначення обов'язків і регулярного оцінювання технічних правил, методик та процесів будівельної діяльності.

У рамках загального планування діяльності підприємства розробляється програма управління навколишнім середовищем, яка охоплює всі його екологічні цілі. Програма містить календарні графіки, встановлює обсяги та розподіл зобов'язань щодо досягнення екологічних цілей та завдань підприємства, конкретні дії відповідно їх пріоритету стосовно окремих процесів, проектів, продукції, виробничих ділянок або обладнання в межах певної ділянки.

Найбільшим будівельним підприємством Чернівецької області є Відкрите акціонерне товариство «Чернівецький домобудівельний комбінат» (далі – ВАТ «ЧДБК»). ВАТ «ЧДБК» веде будівельні роботи у Чернівецькій області і в м. Чернівцях. Підприємство будує великі об'єкти з повним комплексом робіт від нульового циклу до опоряджувальних робіт «під ключ». Саме воно одне із перших почало впроваджувати систему екологічного менеджменту відповідно до ДСТУ ISO 14001-97.

На сьогодні триває будівництво нового житлового мікрорайону по проспекту Незалежності в м. Чернівцях, який є стратегічною складовою розбудови соціально-побутової інфраструктури міста та покращення умов проживання його мешканців. Основним виконавцем будівельних робіт є ВАТ «ЧДБК». Це будівництво ведеться із дотриманням вимог ДБН А.2.2-1-2003, використанням сучасних методів і технологій, у тому числі екологічних та енергозберігаючих. У проектно-нормативній документації обґрунтовуються економічні, технічні, організаційні, санітарні, державно-правові та інші заходи щодо забезпечення безпеки навколишнього середовища.

Основними джерелами потенційного впливу на навколишнє природне середовище визначено: котельні житлових багатоквартирних будинків, мотелю, ресторану, дошкільних установ; стоянки магазинів і торгового комплексу; автобокси в цокольних поверхах житлових будинків; підземні автостоянки; п'ятиповерховий відкритий гараж.

За результатами ОВНС визначено, що формується додаткове навантаження на повітряне і ґрунтове середовище. Його вплив на рослинний і тваринний світ, соціальну сферу практично не змінюється, оскільки промайданчик під будівництво нового мікрорайону розміщений у межах урбанізованої території м. Чернівці. Як видно із розрахунків забруднення атмосфери у місті, викиди від основних джерел мікрорайону не погіршують нормативний санітарний стан приземного шару атмосфери в зоні розміщення по жодній забруднюючій речовині, що викидається, і не є об'єктами теплових викидів та шумового забруднення.

Стічні води самопливом відводяться в запроектовану каналізаційну мережу з наступним приєднанням до існуючого міського колектора. Дощові і талі води за допомогою внутрішніх водостічних стояків та через дощоприймальні решітки, розміщені на території нового мікрорайону, відводяться в дворову й вуличну дощову каналізацію з наступним приєднанням до існуючого дощового колектора згідно технічних умов виданих Чернівецьким міськШЕП. Під час будівництва підземних споруд виконується спеціальний комплекс робіт із гідроізоляцією, що запобігає

фільтраційним та інфільтраційним явищам із них та забрудненню підземних вод і ґрунтів. Безпосереднього впливу об'єктів проекрованої діяльності на поверхневі та підземні водні ресурси не повинно бути.

Ґрунти, що відведені під розміщення та забудову, належать до урбанізованої території міста. Ділянка раніше використовувалася під городи і сади. Ґрунтове середовище порушується тільки на стадії будівництва фундаментів будинків й інших споруд соціального спрямування та різних інженерних комунікацій. Вертикальне планування виконане відповідно з максимальним збереженням природного рельєфу на верхній терасі, мінімального об'єму земельних робіт. Згідно проекту організації будівництва верхній шар ґрунту знімається з усієї ділянки, складається у відповідних місцях для подальшого використання для проектового озеленення.

Цей об'єкт не призводить до хімічного, біологічного та радіоактивного забруднення, не пов'язаний із процесами, що можуть ініціювати вібрацію і спричинити виникнення інженерно-геологічних явищ (зсувів тощо).

Відповідно озеленення на відведеній ділянці підлягає максимальному збереженню. Проектоване озеленення в сукупності з благоустроєм території є одним із основних елементів для створення оптимальних умов для експлуатації нового мікрорайону. Влаштування озеленення виконується з використанням наявного і привозного рослинного ґрунту.

Відходами нового житлового мікрорайону є тверді побутові відходи. Для їх збору на території нового мікрорайону передбачено спеціальні площадки зі сміттєзбірниками. Тверді побутові відходи підлягають вивозу спеціалізованим транспортом. Таким чином, забруднення ґрунтів і підземних вод відходами виробництва повністю виключено.

Спираючись на зазначену вище оцінку впливів проекрованої діяльності житлового мікрорайону, передбачається комплекс ресурсозберігаючих, охоронних, захисних, відновлювальних та компенсаційних заходів, які спрямовані на забезпечення нормативного стану навколишнього середовища, його покращення та попередження екологічних ситуацій. Основними ресурсозберігаючими заходами є облаштування автономних систем опалення житлових будівель, будівель громадського призначення та обслуговування на базі дахових котельень, які працюють в автоматичному режимі без постійного обслуговуючого персоналу. До охоронних та захисних заходів відносять: дотримання в приземному шарі атмосфери нормативних концентрацій забруднюючих речовин, що викидаються даховими котельнями, підземними і поверхневими автопаркінгами; скид господарських і фекальних стоків у міську комунальну каналізацію, дощових стоків – в міську мережу дощової каналізації; збір твердих побутових відходів на спеціально облаштованих площадках із сміттєзбірниками. Основними відновлювальними заходами є: озеленення рекреаційної приозерної території нового мікрорайону; облаштування озера згідно окремого проекту.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Необхідність екологічного менеджменту визначається не тільки різким погіршенням екологічної обстановки, кризою навколишнього середовища, але й закономірними тенденціями розвитку сучасного виробництва такими як: диференціація регіонального розміщення виробництва; збільшення виробничих потужностей за потребами нових технологій; загострення впливу виробництва не тільки на природу регіональну, але й загальний світовий простір; тенденції науково-технічного прогресу.

За умови впровадження системи екологічного менеджменту підприємство здатне вільно, гнучко й раціонально визначати ті виробничі сфери діяльності, де є економічна та екологічна доцільність. Якщо цей стандарт упроваджено в конкретному функціональному підрозділі або стосовно конкретного виду діяльності, то розроблені політика та методики згодом можуть розповсюджуватися на всю організацію.

До потенційних вигод житлово-будівельних підприємств належать:

- створення впевненості в замовників щодо надійності зобов'язань організації стосовно управління навколишнім середовищем та надання відповідних доказів;
- поліпшення репутації організації і збільшення її частки на ринку;
- можливість задоволення вимог, пов'язаних із сертифікацією продукції чи послуг;
- удосконалення управління витратами;
- можливість надання доказів щодо забезпечення розумного ступеня передбачливості та обережності в діях, які можуть призвести до порушення законодавчих норм та правил;
- економія сировини, матеріалів та енергії;
- створення сприятливих умов для розвитку й участі у вирішенні екологічних питань.

У подальшому потрібно вдосконалювати систему екологічного менеджменту ВАТ «ЧДБК», проводити відповідні екологічні аудити, що дасть змогу раціоналізувати діяльність підприємства. Наукового обґрунтування та популяризації потребують складові екологічної політики інших будівельних підприємств м. Чернівці.

Список використаної літератури

1. Галушкіна Т. П. Экономические инструменты экологического менеджмента (теория и практика) / Т. П. Галушкіна. – Одесса : Ин-т проблем рынка и экон.-эколог. исследований, 2000. – 279 с.
2. Денисенко М. П. Основні методи зниження ризиків інноваційних проєктів / М. П. Денисенко, С. В. Суська // Будівництво України. – 2007. – № 9. – С. 4–7.
3. Кучер Ю. Є. Економічна ефективність впровадження екоменеджменту : еколого-економічна концепція / Ю. Є. Кучер, Е. Ю. Погребняк // Бізнесінформ. – 2011. – № 7 (1). – С. 78–80.
4. Екологічний аудит : підручник / В. Я. Шевчук, Ю. М. Саталкін, В. М. Навроцький. – К. : Вища шк., 2000. – 344 с.
5. Мельник Л. Г. Економіка підприємств / Л. Г. Мельник, О. І. Карінцева. – Суми : Університ. книга, 2003. – 348 с.

Адреса для листування:

м. Чернівці, вул. Коцюбинського, 2,
географічний факультет, кафедра економічної
географії та екологічного менеджменту.

Статтю подано до редколегії
12.10.2012 р.

УДК 911.3:33:341.222(262.5)(477)

Г. В. Копачинська – аспірант Волинського
національного університету імені Лесі Українки

Геоелекономічні передумови та фактори формування морського потенціалу України

*Роботу виконано на кафедрі країнознавства
і міжнародних відносин ВНУ ім. Лесі Українки*

Проаналізовано геоелекономічні передумови та фактори формування морського потенціалу України. Розглянуто вплив морського положення на функціонування України як морської держави. Висвітлено основні проблемні питання формування морської стратегії держави. Досліджено шляхи подолання проблемних питань формування морського потенціалу України.

Ключові слова: геоелекономічні передумови, морський потенціал, морська політика, морська держава, Україна, Чорноморський регіон, енергетична безпека.

Копачинская Г. В. Геоэкономические предпосылки и факторы формирования морского потенциала Украины. Проанализированы геоэкономические предпосылки и факторы формирования морского потенциала Украины. Рассмотрено влияние морского положения на функционирование Украины как морского государства. Отражены основные проблемные вопросы формирования морской стратегии государства. Исследованы пути преодоления проблемных вопросов формирования морского потенциала Украины.

Ключевые слова: геоэкономические предпосылки, морской потенциал, морская политика, морское государство, Украина, Черноморский регион, энергетическая безопасность.

Kopachinska G. V. Geoeconomical Pre-conditions and Factors of Ukrainian Marine Potential Forming.

Geoeconomical pre-conditions and factors of ukrainian marine potential forming are analysed. Marine position influence on the naval power of Ukraine is considered. The basic problems of the state marine strategy forming are reflected. The overcoming ways of problem questions about Ukrainian marine potential forming are investigated.

Key words: geoeconomical pre-conditions, marine potential, marine policy, naval power, Ukraine, Black Sea region, energy safety.